

نه ورۆز و کاوه و کورد

ته یفور

بیگومان په کیک له بنچینه کانی پیکه و به ستنی میلله تیک داب و نهریته و له وان هس جیژنه کان به شیکي گرینگن. جا چ جیژنی نایینی بی یا جیژنی ولاتیکی تایبه تی بی یاخو جیژنیکی سروشتی بی. دهریرینی خو شه ویستی و ههستی هاو بهش بق نهو جیژنانه نیشاندهری به شداربوون له په یامی نهو جیژنانه دایه.

نیمه وکو میلله تی کورد - ناشوکری نه بی - ته نیا نه ورۆزمان هه یه که هه سوو پیکه وه له سهری سوورین و باورمان پییه، به لام به داخه وه بچوونه کانمان وهک په ک نیه و هه رکس به پی نیازی خوی دهی پیوی. نه کهر بمانه وی نهو جیژنه وهکو تا که خالی په ککر توو بیمان - هه تا خالی دیکه ش په یدا ده بی - هه ر به ردهوام بی له سهرمانه که بچوونه کانمان بکهینه په ک و ههسته کانمان نریک بکهینه وه. نه وهش به لیکولینه وه و باسکردن دهکری و نابی لپی بترسین. رهنگه بلین سهریک نایشی بق دهسری لی بیه ستن! من پیم وایه نهو که مته رخنه مییه ده بی وه لانیین. رۆر شت له خۆرا و له بهر بی دهسه لاتی و لی نه کولینه وه و نه زانین به سهرماندا سه پاوه و بوته باو و ناسایی بوته وه که ده بی ناوری بق بدهینه وه و به نازادی هلی بژیرینه وه. بق نه م به به ستهش باسکردنی زانستی و روونا کبیرانه پیویسته که هیتستا له ناو نیمه دا نه بوته باو. بقیه ناویرین دهست بق هیچ بهرین و رخنه له به کتر بگرین. به لام پیم وانییه بمانه وی هه تا هه تایه هه رکس له قه لای نه زانی خۆیدا دلی به خوی خو ش بی. با له نه ورۆزه وه دهست پی بکهین که لای هه سوومان پیروزه. لیره وه رچه بشکینین بق باسه کانی دیکه و بق په ککر تنی بیر و بچوون، لانی که م لهو شتانه دا که په یوه ندی له که ل ناسنامه ی نه ته وایه تیمان هه یه و نیستا دیاریکردنی تایبه تیه کانی نهو ناسنامه له نارادایه نه م نووسراوهش هه ولدانیکه بق نه م به به سته.

له به شیک له نه ده بی کورده واریدا چیرۆکی نه ورۆز به ستر اوته وه به سهرکه وتنی کاوه به سهر نه ژده هاک؟ دا. یانی نه ورۆز نهو رۆزه یه که کاوه ی ناسنگه ر نه ژده هاکی زالمی کوشتووه و خه لک کردوویانه به جیژن و ناگریان کردو ته وه ده م خۆینده وه و ده م بینی و کویم نه ده دای، هه تا دیتم کراوته چیرۆک بق مندا لان و شری تیشی لی تو مار کراوه، نه و جا نه ستوانی کوئی نه ده می. چونکه له که ل نه وه نیم که به ره ی داها تووش هه ر به

چا و نووقاوی به شوینی ئیمه دا بروا و له هه موو ئه و کهنداوانه بکهوئێ که ئیمه کهوتین. له هیتان و بردنی ئه م بیه و باسه له مێشکی خۆمدا بووم که په یکه ری کاوهم دیت وا سه ری براوی نهژده هاکیان داوته دهستییه وه و له مهیدانی شاری سوله یمانیه دا قیتیان کردوته وه، نه و جا هه م دلم بق خۆم سووتا که بیگومان کوردم و هه م بق کاوه که گوایه دهبی باپییری من بی و نه مهش به ره می نه و دلسووتانه یه.

له م باسه دا که دا یبنتین باسیکی روونا کبیرانه یه و رووی له وانه یه که خه ریکی نه ده ب و پتیشینه و ناسنامه ی که لی کوردن، ده مه وئێ له راستیدا هیندیک پرسیار پتیمه گۆرئێ و باسه که بخرمه به رده ست شاره زایان به لکو روونا کابی بخرتته نه و را بردووه ته م دا کرتووه.

یه که م: پرسیار نه وه یه که بزانی پیه وهندی چیرۆکی نه ورۆز و چیرۆکی کاوه چهنده؟ دووه م: ناخۆ نه و چیرۆکانه هه ر به و شیویه که لای ئیمه بوته با و یاخۆ گۆراون و نه که ر گۆراون مه به ست چ بووه؟

سیتیهم: راستیه کان چین و ده بی چۆن بن-

بق په یادکردنی چاو که ی ئه م چیرۆکانه هه رچهن د زیاتر چاو له سه رچاوه کوردیه کان ده که بن که مترمان وه چنگ ده که وئێ. نه وانه ی که له سه ر نه ورۆز و له بابته کاوه دوواون که متر خۆیان ماندوو کردووه. ته نیا به پیداهه لگوتن را که یشتوون. سه ره رای نه وهش هیندیک بۆچوون هیه که له کاتی خۆیدا نامازه یان بق ده که م.

له پتیشدا له نه ورۆزه وه ده ست پی بکه ی. بیگومان نه ورۆز جیژنی هه ره مه زنی کوردانه، به لام ته نیا هی کوردان نیه. ته نانه ت به یه ک دوو ولاتیشه وه نه به ستر او ته وه. له کازاخه کانی کازاخستانه وه هه تا میسر و هیند و چین نه م جیژنه ده کترین. که نه ختیک سه رنج بده ین ده بین هه موو نه و خه لکانه که پیش دیانه تی ئیستایان زه رده شتی بوون و یا هیش تاش هه ر زه رده شتین نه ورۆز پیرو ز ده که ن و به جیژنی خۆیانی ده زانن. له لای زه رده شتیان گه وره ترین جیژنی نایینه. نه که ر هیندیک سه رنجی نایینی زه رده شتی بده ین ده زانین که زۆریه ی جیژنه کانیان به سه روشته وه به ستر او ته وه و هه ر کامهش چیرۆکی خۆیان هیه. هه روا که له ناوچه جۆریه جۆره کانی دنیا هه موو جۆره جیژنی سه روشتی هیه وه ک خه رمان هه لگرتن و برنج چانندن و خۆرما په زان و به ران به ردان و... نه ورۆزیش وه کو یه که م رۆژی به هار و بوورانه وه ی سه روشت و رزگار بوونی مرۆف له سه رما و سو له ی زستان و ته نانه ت له باری نجومی یه وه به رانبه ر بوونی شه و و رۆژ جیژنتیکی سه روشتیبه و له و ولاتانه ی که چوار وه رز به ته واوی هیه رۆژیکی گرینگی سه له .

دیاره مرقف بۆ هەر کردهوهیهکی خۆی بهتایبهت ئەوانی که له کۆنهوه وهکو داب و نه‌ریت ماون چیرۆکیکی ههیه و ئەو چیرۆکانه میتۆلۆژی "چیرۆکه پالەوانییەکان" ی خەلکیک پێک دێن.

نێمه وهکو کورد ههتا ئیستا - وهکو زۆر شتی دیکه - دهرفهتی پێراگه‌یشتن بهم به‌شه له ژبانی کۆمه‌لایه‌تیمان نه‌بووه. - نازانم له‌مه‌وداش بمانبێ و بتوانین یا نه - هه‌رچۆنیک بێ چیرۆکی نه‌ورۆز و چیرۆکی کاوه، دوو چیرۆکی میتۆلۆژی "ناریا" یین و نێمه‌ش که نه‌و دوو چیرۆکه‌مان هه‌لبێژاردوه خۆمان به ناریایی زانیووه. "هیندیك له‌سه‌ر نه‌و بره‌وه‌ین که کوردان دانیشتوانی زاگرۆسن پیش هاتنی ناریاییه‌کان پاشان ناریاییه‌کان داگیریان کردون و له ره‌وتی میژوودا تیکه‌ل بون، به‌لام به‌شیک ئیستاش زبان و داب و نه‌ریتی پیش ناریاییه‌کانیان راگرتووه که پێیان ده‌گوترێ - کاکه‌یی و نه‌هلی حه‌ق و یه‌زیدی و... که نه‌م باسه بۆ خۆی باسیکی کرینگ و ده‌بێ به‌ جوێ بکری - که‌وابوو میتۆلۆژی کوردان جیا له میتۆلۆژی ناریاییه‌کان نه‌یه، به‌خۆشیه‌وه سه‌رچاوه بۆ میتۆلۆژی ناریایی که‌لیک زۆره و له هه‌مووان کۆنتر و جێ برواتر "فیرده‌وسی" یه.

"فیرده‌وسی" بۆ خۆی ده‌لی له سه‌رچاوه‌کانی دیکه که‌لکی وه‌رگرتووه به‌لام سه‌رچاوه‌کانی پیش نه‌و هیچی به‌ده‌سته‌وه نه‌ماون، نه‌وه‌نده هه‌یه که و ته‌کانی فیرده‌وسی له‌گه‌ل ئافیتستا که کۆنترین کتییی نایینی ناریاییه‌کانه دیته‌وه و له‌راستیدا فیرده‌وسی زیندووکه‌ره‌وی نه‌و چیرۆکانه‌یه.

پیش نه‌وهی چیرۆکه‌که له زمانی فیرده‌وسییه‌وه بگێرمه‌وه ئاماژه‌ی چهند بۆچوون و چیرۆکی جیاواز ده‌که‌م.

لیکۆله‌ره‌وان ده‌لێن: له ئێرانی که‌ه‌ناراندای دوو بۆچوون سه‌باره‌ت به نه‌ورۆز هه‌بووه. هیندیك گوتووینه "خودا له رۆژی نه‌ورۆزدا رووناکی چێ کرد" و هیندیکی دیکه وایان زانیوه که "خولانه‌وهی فه‌له‌ک (زه‌وی و ئاسمان) له‌و رۆژدا ده‌ستی پێکردووه". البیرونی له "الاثار الباقیه‌ عن القرون الخالیه‌" دا ده‌نووسی: "یه‌که‌م رۆژی مانگی فه‌ره‌ره‌دین (خاکه‌لیتوه-یه‌که‌م مانگی به‌هار) رۆژی نه‌ورۆزه که یه‌که‌م رۆژی سالی تازه‌یه. نه‌ورۆزیان به رۆژی چێکردنی جیهان زانیوه و گوتووینه: خودا له‌م رۆژدا بوو که فه‌له‌کی خسته‌ که‌ران. نه‌ستیره‌کانی خسته‌ خولانه‌وه که تا نه‌و ده‌م راوه‌ستا بوون، تاوی چێ کرد بۆ نه‌وهی رۆز و شه‌و و سال و مانگی پتوه دیاری بکری، له‌و رۆژه‌وه ژماردن ده‌ستی پێ کرد. هه‌روه‌ها کوتراره که خودا مرقفی له‌م رۆژدا چێ کرد و نه‌م رۆژه و رۆژی میهره‌کان نیشاندهری

زهمانن و مانگ و تاو و فهلهک دابین دهکن.

له نووسراوه ناقیستاییهکاندا "بهندهشن" هاتووو که "من نههورامهزدا چی کورنی جیهانم له سنی سهه و شهست و پینچ رۆژ و شهش کهنبار دا بهچی کهیاند. یهکه م کات ناسمان پاشان زهوی و نهوجار ناو و کیا و کیانله بهر و ئینسانم چی کرد. فروهرهکان (نهوانه ی وهکو ئینسانن بهلام له دنیای رهبانی دا دهژین) قبولیان کرد که بق نهو له کهل نههریمه" بچنه جهستهی مادی یهوه و دابهزنه دنیای مادی. نهوش له نهوهلی مانگی فرهوردین دایه.

"عبدالصمد علی" له باپیری "ابن عباس" دهگپرتیهوه که له نهورۆژدا جامیکی زیوی پر له ههلوایان به دیاری بق پیغه مبهه هینا. چهزرت پرسى نهه چیه؟ کوتیان نهورۆژ نهورۆزه. پرسى نهورۆژ چیه؟ کوتیان جیژنی کهورهی عهجهمانه. فرهمووی نهری لهه رۆژهدا بوو که خودا (عسکره)ی زیندوو کردهوه. پرسییان (عسکره) چیه؟ فرهمووی ههزاران کهس بوون که له ترسی مههک ولاتیان بهچی هیشتهبوو و روویان له بیابان کردبوو. خودا نهمری کرد بمرن!، نهوانیش مردن، پاشان زیندووایی کردهوه و نهمری به ههوران کرد که بهسهریاندا ببارن. بۆیه لهه رۆژهدا ناوهرژین بوته باو. پاشان له ههلواکهی خوارد و لهناو "اصحاب" دا بهشی کردهوه و کوتی: "بریا ههموو رۆژی بق ئیمه نهورۆژ بایه".

دهلین سولهیمانی نهبی کلکه وانه کهی ون کرد و پاش چل رۆژ دیتیهوه. نهو رۆژهیان نیتونا نهورۆژ.

"محاضرات الادباء" له بارهی نهورۆزهوه دهلی: "خهلیفه مهئمون" سهبارت به نهورۆژ پرسیری کرد دهووبه رهکهی ولامیان نهبوو. کوتی لهه رۆژهدا "پهرویز" ئیرانشاری ناوهدان کردهوه و جیژن کرتن لهه رۆژهدا بووه باو.

گرینگ نهوهیه رۆژی نهورۆژ رۆژی وههگرتنی بهههجه و دیاری و زهکات له لایهن پادشا و دهسه لاتدارانهوه بووه، بۆیه ههه کام به کهیفی خویمان و به قازانجی خهزانه کهیان چیرۆکیان بق ساز کردهوه و تهانهت رۆژهکهشیان گۆریوه.

"موحه مهه نهمین زهکی بهک" له ولامی پیره مهتردا له که لاویژی سالی ۱۹۴۹ نووسراوهیهکی ههیه دهلی: "له بابته مهیدهنی نهورۆژ له ناساری کۆنی تاریخیدا ههچ نییه و یا من نایزانم. محیط المعارفی ئیسلامی له خصوص نهورۆژ کهم نهووی، تهنیا نهلی بهعزتی ناساری عهههیه نهه رۆژهیان له شکلی "پهرویز" و نووسیهوه و نهول رۆژی شهمسیهی ئیرانییه له دهوری حوکومهتی "نهخه میندا" واته کیانیان رهسما به سههری سالی

تازه قویول کرا. "مروج المذهب" نهم رۆژی نهورۆزه له مبادی نیسلامدا به ناوهراستی هاوین حیساب نهکرا "البیرونی" و مهبدنی دره و بوو و خه لک به جهژنیان دانا بوو... نهم عادهتی تقدیس کردنه بیتجگه له ئیران، له عیراق و میسریشدا هه بوو "طبری و مسعودی" له تورکیاشدا ههتا دهوری دواپی جیژنی نهورۆزه هه بوو. به پینک، خهلیفهئی عهباسی "معتمد" ویستی نهم جهژنه هه لکری و یا سوکتیری بکا به لام بۆی نهچوو هه سهر "طبری" رۆژی نهورۆزه به پینک مهبدنی کۆکردنه وهی خهراج بووه، هه مزهی ئهسفه هانی له تاریخه کهیدا نه لێ که له نهوهلی سالی هیجریدا نهورۆزه تهسادوفی ههژدهی حوزهیران و نهوهل رۆژی ذالقعهدی کردوو له زهمانی خهلیفه "متوکل" دا رۆژی نهورۆزه که مهبدنی جهمی خهراج بوو دوو مانگ وه پیش خرا. مهقسده له مهش زووتر خهراج کۆکردنه وه بوو. له ۲۴۵ هیجریدا حهقهدی حوزهیران به رۆژی نهورۆزه دانرا "طبری-بیرونی" خهلیفه "معتمد" کردی به یازدهی حوزهیران. له دواپییدا و له زهمانی مهلهکشای سه لجوقیدا که تهقویم کۆرا ئهستیرهناسان نهورۆزیان به مهبدنی سالی تازه قویول کرد که تهسادوفی دهی رههزانی ۴۷۱ هیجری کرد (۱۵ مارس ۱۰۷۹) بۆته مهبدنی بۆ سالی تازه. له میسریشدا موعتبهر بوو "مقریزی" و تهسادوفی ۱۰ یا ۱۱ ی ئهیلولی نهکرد.

به عهقلی خۆم، تاریخی دهوره مهلهک شا زۆر به جییه و یا زۆر نزیک حهقیقهته. چونکه نهوهلی بههار ۲۲ ی مارت. به کورتی وهکو له سهروهه گوتمان نهورۆزه نهوهل رۆژی بههاره و جیژنیکی سروشتییه بۆ ههموو حورمهتی و تقدیسی زۆر به جییه.....

ئێستا بزانی فیردهوسی "ه ت ۴۱۱-۳۲۹" که چیرۆکی نهورۆزی له نهقل بیتزهکانی نهوهم بیستوو و له کتیبه کۆنهکانی پیشینانی دهرفناوه له "شانامه کهیدا چ دهلی؟" فیردهوسی چیرۆکه کهی له پیکهاتنی کۆمهله وه دهست پی دهکا و دهگاته دهوری "جهمشید" کوری تههمورس که مهل و دیو و پیری به فرمانی بووه (شتیک وهک ههزرمتی سولهیمان) ههم شا بووه و هههه که وهه پیاوی نایینی و دامهزرتناری کۆمهل بووه.

له پیشدا ناسنی تواندوو و خوود و زۆی و قهلهانی دروستکرد و دهکهی نیویانگ و دهکردنی بۆ پالهوانان کردهوه و نهمه پهنجا سالی خایاند. پاشان خه لکی فیری رستن و بادان و چنن کرد، ههتا له کهتان و هه وریشم و سوو و پیست و خهز جلی بهزم و رهزم بدروین. نهوهش پهنجا سالی خایاند. پهنجا سالی خه ریک کۆکردنه وهی پیشه کاران بوو و نهو کهسانهش که شارهزای دین بوون له کیتو جیگای بۆ دروست کردن و پاراستنی بۆ دامهزاندن.

له لایه که ووه شیره پیاوان کۆده کاته ووه و له شکر و سوپایان لئی پتیک دینتی و پاراستنی تهختی پاشایان پتی دهسپتیری و له لایه کی دیکه ووه، جووتتیران داده نتی که بکیتلن و دره و بکهن و دنیا ناوهدان بکه نه ووه، ههروه ها نه و که سانه که هۆنه ری دهستیان هه بووه و که ره سه بیان دروست کردووه. نه مهش په نجا سال دهیا، خواردنی دابهش کرد و هه رکهس به پتی جینگای خۆی. وای دانا که هه رکهس نه اندازه ی خۆی راگری و کهم و زۆری خۆی بزانتی.

له بۆنی خۆش و بهردی به قیسمهت و دهرمان کردنه ووه بگره ههتا خشت لیدان و دیوار دانان و کۆشک دروست کردن و به له م ساز کردن هه موو دیاری نه ووه و په نجا سنالیش به وانه ووه خه ریک بووه. " که نه و کارانه کران جگه له خۆی کهسی له دنیا دا نه دیت و خۆی کرد به ناردرای ناسمان و تهختی له زێر و که وهه ر ساز کرد، خه لک هه موو له کۆشکه که سی کۆبوونه ووه. دتیه کان تهخته که بیان له هه وادا راگری بوو و وه کو تاو دهر دوشایه ووه. خه لک ئافه رینیان به تهخت و بهختی کرد. نه ویش فه رمانی دا نه و رۆژه نیتو بنین " نه و رۆژ " نه و رۆژه په کی مانگی " فه روه ریدین " په کهم رۆژی به هار بوو. که وره کان جیژنیان کرت به مه ی و جام و ساقی و ساز. نه و رۆژه پیرۆژه له و کاته ووه بۆ خه لک به دیاری ماوه.

نه مه چیرۆکی نه و رۆژه که زه رده شتیبه کانیش به پتی نووسراوه کانی خۆیان هه ر وای بۆ دهچن و پتیش نه ووه ی کاوه و زوحاک و فه ره یدون هاتبیتنه دنیا رووی داوه. جه مشید سی سه د سال پاش نه ووه پادشایی کردووه و نه وهنده که وره بوته ووه خۆی به خودا زانیوه نه و جار به دهست زوحاک " نه زده هاکی خۆمان! " تهخت و بهختی تیک، دراوه.

به پتی هه موو سه رچاوه کان دهر ده که وێ که چیرۆکی نه و رۆژ په یوهندی به چیرۆکی کاوه ووه نییه. به لام له لای نيمه و ته نیا له لای نيمه وای لئی هاتووه. جا په که مجار کتی نه م دوو چیرۆکه ی پتیکه ووه گری داوه له من روون نییه. نه وهنده ده زانم نابیی زۆر له میژ بی.

دیاره چیرۆکی نه و رۆژ هه ر چۆنیک بی نه م راستییه ناکۆری که نه م جیژنه مه زنه له میژووی نيمه و ههروه ها که لانی دیکه شدا که ره سه په ک بووه بۆ به ره نگاری له که ل عه ره بی داگیر که که به هۆی نیسلا مه ووه و به بیانوی دژایه تی له که ل ناگریه رسته ی ویستویه داب و نه ریتی کۆن له بییری خه لک بیاته ووه و کولتوری خۆی زال بکا. ههروه ها که پاشا کان ویستوویانه نه و رۆژ بکهن به تایبه تی خۆیان - له هیندی ناوچه وه کو به لوجستان نیستاش نه و رۆژ دوانه په ک نه و رۆزی پاشایی پتی ده لێن و په ک نه و رۆزی جووتتیری - به لام هه موو نه مانه نيمه ناگه یینته په یوهندی نه و رۆژ و کاوه و نه وانه ی سه ریان له میژوو و میتۆلۆژی

دهرچوو ههلهی وایان نه کردوو. بۆ تهواوکردنی ئەم بهشه له باسهکه ئەوش بلیتم که به بروای من بهشی زۆری مانهوهی نه ورۆز هۆی سروشتی بوونی ئەم جیژنهیه و پیم وایه مامۆستا "هێمن" له ههموو باشتتر که لالهی کردوو.

به بروای "هێمن" ژبانی ئاریاییهکان به سترابوهتهوه به مهردارییهوه و جیژنهکانیشیان له وێرا دی. دهلی: "...هر به بییری من مهردار له ناخر و ئۆخری مانگی میهر -یه کهم مانگی پاییز- بهرانیان ده مهر کردوو و جیژنی میهرهکانیان بۆ کردوو. دیاره ئه و جیژنه نه وهنده که وهره بووه که عهرهب وهریان کرتوو و کردوویانه به میهرهجان و به ههموو رۆژی خۆن دهلێن میهرهجان. مهر به پینج مانگ دهزی. پیتشینان دهلێن بهرخ پاش سه د رۆژ گیانی وه بهردی و مهترسی بهرناوینت کهم ده بیتهوه. جیژنی "سه ده" که ئیستاش له زۆر شوینی کوردوستان دهیکه و پیتی دهلێن "بیلن دانا" پتوهندی دهگه له ئەم باسه هیه. دوو مانگ پاییز و سێ مانگ زستان دهکاته پینج مانگ و له شهوی ههوهلی به هاردا "زهوی مهر دی و جیژنی ههره که وهره میهره داره. پیم وایه که پتویستی به روونکردنهوه بی، بهرخی مهسته شیر پاش سیزده رۆژ دهبی له کۆز دهکرێ و به زاوهماک بیبهیه له وهر. نه وهش سیزده به دهره که مان نهویه بۆچوونی منی که رهکرمانج که له ژبانی باوکمدا به سه مه رزا دهگه یستم و کهرمین و کویتستانم دهکرد و به پسپۆری نێویانگم هه بوو. به پێچه وانهی چیرۆکی نه ورۆز چیرۆکی کاوه له سه رچاوهکانی جیاوازدا ههریهک چیرۆکه و هه موو به رچه که ی فیردهوسی دا چوون. له یازده شانامه ی جۆر به جۆر ته نانه ت یه کیشیان ئەم چیرۆکه ی به جۆریکی دیکه نه گێراوتهوه.

"ضحاک" کوری مهرداس ئازده لاریکی زۆر دهوله مندێ عهره به. شهیتان فریوی ده دا که له کوشتنی بابی بی دهنگی بکا و له باتی نه وه ده نیشیته سه ر ته ختی پادشاهی عهره بان. و "چاکو خراپیان پی ده به خشی" شهیتان نه و کرده وه ی پی ناخۆش ده بی و خۆی به رواله تی ناشپه ز ده ردینتی و خۆراکی به تام بۆ زوحاک لی ده نی "تا نه و دم خۆراک به گوشت ساز نه ده کرا شهیتان له گوشتی مریشک و. خۆراکی به له زه تی بۆ زوحاک لی نا" زوحاک ده یه و ئ ناواتی ناشپه ز بینیته دی. ناشپه ز شانی ماچ ده کا و وین ده بی. له جیگای ماچه کان "دوو ماری ره ش شین ده بن" که هه رچی ده یان برن هه ر شین ده بنه وه. شهیتان به رواله تی دوکتۆر ده ر دی و به زوحاک ده لی "ده بی میتشکی مرۆف بده ی به ماره کان هه تا میتشکی خۆت نه خۆن" دوا ی هه موو رۆژیک میتشکی دوو که سیان ده ردینا و ده یان دا به ماره کانی سه رشانی زوحاک" نه مه نه و کاته بوو که تیشکی یه زدان له جه مشید که رابۆوه و به

کرداری چهوت و نه‌زانا نه‌لکی له خۆی دوور خستبووه و له ههر سووچیکی ولات میریک سه‌ری هه‌لدا بووه و له‌ژیر فه‌رمانی ده‌رچوو بوون و نیویانگی زوحاکی عه‌ره‌بیان بیستبوو و روویان له‌ئهو ده‌کرد و به‌پادشای خۆیان ده‌زانی. زوحاک به‌ره‌و ئیران دئی و تاجی "کیان" له‌سه‌ر ده‌نی و له‌شکر له‌عه‌ره‌ب و عه‌جه‌م پیک دینی. جه‌مشید هه‌لدی و ماوه‌ی سه‌د سال و ن ده‌بی و ناخ‌ریشی له‌ده‌ریای چین ده‌ی بیننه‌وه، "زوحاک به‌مشار دووشه‌قی ده‌کا و دنیا له‌و ناپاکه‌ خاوین ده‌کاته‌وه."

زوحاک هه‌زار سال پادشایی کردوو و له‌و هه‌زار ساله‌دا هه‌موو روژیک ده‌بووا دوو که‌س بکوژنه‌وه بۆ ماره‌کانی. دوو ئاشپه‌زی پیاوچاک ده‌بن به‌نیوی "ئه‌رمایل و گه‌رمایل" ئه‌وان ته‌دبیریک ده‌که‌ن که هه‌موو روژیک یه‌کیک له‌لاوه‌کان گل بده‌نه‌وه و یه‌کیان بکوژن و می‌شکه‌که‌ی له‌گه‌ل می‌شکی مه‌ریک تیکه‌ل بکه‌ن و بیده‌ن به‌زوحاک. ئه‌و لاوانه‌ که ده‌مانه‌وه ده‌یان شارده‌نه‌وه و پاش ماوه‌یه‌ک هیندیک مه‌ر و مالاتیان ده‌دانی و ده‌سته‌ده‌سته ده‌یان نارده‌ن بیابان و ده‌یان گوت نه‌گه‌رینه‌وه با نه‌تان ناسنه‌وه. "ئیس‌تا «کورد» له‌و تایفه‌ن و ماونه‌ته‌وه که بیر له‌ئاوه‌دانی ناکه‌نه‌وه و مالیان له‌پلاسه‌ و له‌یه‌زدانیش ناترسن"

شه‌ویک زوحاک خه‌ون ده‌بینی که به‌ده‌ست یه‌کیک له‌تایفه‌ی جه‌مشید به‌نیوی فه‌ره‌یدون ده‌کوژری له‌فه‌ره‌یدون ده‌گه‌ری دایکی فه‌ره‌یدون ده‌بیا له‌ئه‌لبورز له‌لای پیاوچاکیک ده‌یشاریته‌وه هه‌تا گه‌وره‌ ده‌بی و له‌ئه‌لبورز دیته‌ خوارئ و دایکی پتی ده‌لی که چاره‌نووسی تۆ ئه‌وه‌یه زوحاک بکوژی. له‌م لاوه‌ زوحاک هه‌موو پیاوه‌ ئایینه‌کانی کوک‌روده‌ته‌وه که شایه‌تی بۆ بده‌ن ئه‌و قه‌ت کاری خرابی نه‌کردوو. له‌و کاته‌دا کابرایه‌ک که به‌ر داوینی ئاسنگه‌رانی له‌پیش خۆی به‌ستوو و هه‌ژوو ده‌کوئی ده‌لی "من کاوه‌م. ئه‌گه‌ر تۆ راست ده‌که‌ی حه‌قی من بده‌. من هه‌شت کوڕم هه‌بووه حه‌وتیان کوشتوو و می‌شکیان داوه به‌ماره‌کانی تۆ. ئه‌ورۆش کوڕی هه‌شته‌میان هیناوه. ئه‌گه‌ر زۆلمه‌ به‌سه" زوحاک له‌هه‌روژم و تیژی زبانی ده‌په‌رنگیته‌وه و ئه‌مر ده‌کا کوڕه‌که‌ی بده‌نه‌وه و داوا له‌کاوه‌ ده‌کا که "ئه‌و تۆماره‌ ئیمزا بکه‌ و شایه‌تی بده‌ که من پادشایه‌کی عادل بووم" کاوه‌ ده‌ستی کوڕه‌که‌ی ده‌گری و وه‌ده‌رده‌که‌وی و شایه‌تی نادا. له‌ناو بازار خه‌لک ده‌وری ده‌گرن ئه‌ویش به‌رداوینه‌ چه‌رمه‌که‌ی ده‌کاته‌ ئالا و ده‌لی هه‌موو برۆین بۆ لای فه‌ره‌یدون. "فه‌ره‌یدون که جه‌ماوه‌ره‌که‌ی دیت زانی کاتی راپه‌رینه‌. ئالا چه‌رمه‌که‌ی له‌زیر و گه‌وه‌ر گرت و کردی به‌ئالای کیانی و له‌و روژه‌وه هه‌ر شایه‌ک هاتوو گه‌وه‌ریکی له‌و ئالا زیاد کردوو. فه‌ره‌یدون بریار ده‌دا گورزیکی له‌ئاسن بۆ سازکه‌ن که وه‌کو سه‌ری گا بی و پتی ده‌لین گورزی گاسه‌ر و

چاره‌نووس بی دهلتی که زوحاک دهبی بهوه بکوئری.

فهره‌یدون و له‌شکره‌که‌ی که کاوه نالاداری ده‌کا ده‌گه‌نه قه‌راخ چۆمی نه‌روهند شط العرب مه‌له‌وانه‌کان به‌له‌میان ناده‌نی. به‌ن‌سپ له‌ ئاو دده‌ن و ده‌گه‌نه مه‌داین په‌نجا کیلو‌متری به‌غدا فهره‌یدون کۆشکی زوحاک ده‌گرتی به‌لام زوحاک له‌وی نیه و چووته هیندوستان. یه‌کتیک به‌رتی ده‌گه‌ن که خه‌به‌ری بداتی. زوحاک ده‌گه‌ریته‌وه و له‌گه‌ل فهره‌یدون شه‌ر ده‌کا. فهره‌یدون ده‌یه‌وی به‌گورزه‌که لی بدا له‌ غه‌یبه‌وه بانگ دئی که مه‌یکۆزه مه‌ودای ته‌واو نه‌بووه. فهره‌یدون ده‌ست و پتی زوحاک ده‌به‌ستتی و ده‌یبا له‌ دۆلتیک زیندانی ده‌کا. پاشان له‌ غه‌یبه‌وه پتی دهلتن که بیبه له‌ ده‌ماوند له‌ نه‌شکه‌وتیکی دانی. دوایه فهره‌یدون قانونی ده‌وره‌ی جه‌مشیدا ده‌نیته‌وه و دهلتی سوپاهی نابیی له‌گه‌ل پتیشه‌کار تیکه‌ل بیی و وه‌ک یه‌ک بن! یه‌کتیک ده‌بی کار بکا و یه‌ک گورز به‌ ده‌ست بی. هه‌رکه‌س له‌ جیگای خۆی بی و کساری خۆی بکا هه‌تا ولات تیک نه‌جی نه‌وه‌ی ولاتی تیک دابوو نه‌وه له‌ به‌ند دایه. دوا‌ی قسه‌ی فهره‌یدون هه‌رکه‌س نیویانکی له‌ شار هه‌بوو و زیر و که‌نجی هه‌بوو به‌ره‌و عه‌یش و نوشی خۆی رویشت و فهره‌یدون ریزی لی نان و کوتی من به‌ فه‌رمانی یه‌زدان پادشا و سه‌روه‌ری ئیوه‌م.

فهره‌یدون رۆژی یه‌که‌می "میهر" -یه‌که‌م رۆژی پاییز- نیشته سه‌ر ته‌خت و جیژنی گرت و نه‌و جیژنه پتی دهلتن میهره‌گان.

(زه‌رده‌شتیان ئیستاش نه‌و جیژنه‌ی هه‌ر له‌و رۆژده‌دا ده‌گرن)

سه‌رنجدان بۆ چه‌ند خال له‌م چیرۆکه‌دا گرینگه. یه‌که‌م نیوی زوحاک که لای ئیمه بوته "نه‌ژده‌هاک" که‌نگی و له‌به‌رچی زۆر روون نییه. دیاره گۆران و بیکه‌س له‌ شیعه‌دا هیناویانه به‌لام نایا پتیشه‌تر له‌ نه‌وان هه‌بووه یا نه‌ نازانم. ده‌زانین له‌ سی هه‌زار شیعه‌ری شانامه‌ی فیرده‌وسی سنی وشه‌ی عه‌ره‌بیه نه‌وانه‌شی به‌ نه‌نقه‌ست هیناوه و یه‌کتیک له‌وانه نیوی "ضحاک" ه که ویستوووه‌تی له‌سه‌ر عه‌ره‌ب بوونه‌که‌ی بی داگرتی و له‌ چه‌ند جیگا دووپاتی ده‌کاته‌وه که زوحاک عه‌ره‌به و پادشای عه‌ره‌بانه. که‌چی وشه‌ی نه‌ژده‌هاک په‌هله‌وی کۆنه (زبانی په‌هله‌وی دایکی زبانی کوردی و فارسی ئیستایه) و نیوی یه‌کتیک له‌ پادشاکانی ماده و نه‌که‌ر ماده‌کان به‌ کورد بزانی پادشای ئیمه بووه. (استیاک، نه‌ژده‌هاک، نازیده‌هاک) کۆری هه‌وخشته‌تره‌یه و ره‌نگه عه‌زه‌بان پتیه‌ان ناخۆش بووبی شه‌یتانیکیی میژوویی نیوی عه‌ره‌بی پتیه‌ بی و کۆری بیتیه‌ان و له‌ کوردیش بی خاوه‌نتریه‌ان بی شک نه‌هاتووه. یاخۆ وه‌رگرتیه‌انیکیی هه‌له‌یه له‌ وشه‌ی "نه‌ژده‌هاقه‌ش" به‌مانای وه‌کو نه‌ژده‌ها که

فیردهوسی وهکو سفهی پالەوانی بق زوحاکی بهکاربردووه نهک سفهی خراپ ههروهها که بق رۆسته‌میشی بهکاربردووه.

یاخۆ نهخۆشینی خۆ له وشهی عه‌ره‌بی لادان وای لێ کردووه. هه‌ر کام بێت و هه‌رچۆنیک بێت به‌ برۆی من هه‌له‌یه‌کی ته‌واوه که ده‌بی راست بکریته‌وه.

دووهم: زوحاک نه به‌ ده‌ست کاوه و نه به‌ ده‌ست قه‌ره‌یدون نه‌کوژراوه به‌لکو له‌ به‌ندکراوه نه‌گه‌ر نه‌ختیک به‌ وردی چاوه‌ له‌ چیرۆکه‌ پالەوانیه‌کان بکه‌ین ده‌زانی که نه‌و نه‌کوشته‌ی زوحاک مه‌به‌ستی تێدایه. واته‌ نه‌گه‌ر زوحاک دیارده‌ی خراپیه‌ و شه‌یتانه‌ و زالمه‌، نه‌وه‌ ناکوژری ته‌نیا ده‌کرێ بق ماوه‌یه‌ک له‌ به‌ند بکری. نه‌گه‌ر بکوژری ده‌بی خراپه‌ له‌ دنیا نه‌میێ. هه‌روه‌ها سیمه‌رغ که‌ یاریده‌ده‌ره‌ قه‌ت نامری نه‌ چاکه‌ ده‌مری و نه‌ خراپه‌ دیاره‌ فیرده‌وسی نه‌وه‌ی له‌به‌ر چاوه‌ بووه‌ که له‌ نایینی زه‌رده‌شتیدا شه‌یتان به‌ قه‌ت خودا نه‌هورامه‌زدا نه‌هه‌ریمه‌ن هیزی هه‌یه‌ و هه‌یچیان به‌سه‌ر هه‌یچیاندا زال نین. که‌واته‌ نه‌و سه‌ره‌ براوه‌ نه‌وه‌ی که‌ کاوه‌ به‌ کوته‌که‌ی سه‌ری پان کردوته‌وه‌ یا ... هه‌له‌یه‌ و به‌داخه‌وه‌ نه‌و هه‌له‌ به‌ ده‌ست "عه‌وام" نه‌کراوه‌ به‌لکو رووناکبیره‌کان کردووێانه‌ و په‌یکه‌ری باپیری کوردانیان کردوته‌ جه‌لادی سه‌ری.

ره‌نگه‌ بوتری نه‌وه‌ ره‌مزیکه‌ بق خۆی و کوردان سه‌ری دوژمنه‌ داویانه‌ته‌ ده‌ستی‌وه. بی نه‌وه‌ی له‌ باسه‌که‌ دووربکه‌وینه‌وه‌ و باسی ره‌مزبکه‌ین نه‌وه‌نده‌ بلێن که نه‌گه‌ر نه‌و هه‌موو به‌لایه‌شمان به‌ سه‌ری نه‌هه‌ینا با نه‌و ره‌مزه‌ کاری خۆی هه‌ر ده‌کرد.

سێیه‌م: نه‌و باسه‌ که‌ کورد نه‌ته‌وه‌ی کاوه‌ی دلێرن (که‌ به‌داخه‌وه‌ له‌ سه‌روودی نه‌ی ره‌قیبیدا هاتووه‌) یاخۆ رۆله‌ی (میدیا و که‌یخوسره‌ون)، که‌ (نه‌ویش هه‌ر له‌ نه‌ی ره‌قیبیدا هاتووه‌) یاخۆ هه‌یچیان نین و پێویستیان به‌و شه‌جه‌ره‌نامه‌ هه‌یه‌ یانه‌ بق خۆی باستیکی پێویسته‌ و ده‌بی بکری به‌لام لێره‌ نه‌وه‌نده‌ی نامازه‌ی پێ ده‌که‌م که‌ وشه‌ی کورد له‌ فارسی کۆندا به‌ مانای کۆچه‌ره‌. له‌ نووسراوه‌کانی (ابن حوقل و استخری) و زۆر نووسراوه‌ی کۆنی دیکه‌دا هه‌ر به‌و مانایه‌ هاتووه‌ بق وینه‌ ده‌لێن تایفه‌ فلان له‌ کرمان کورد بوون یانێ هه‌وار و کۆستانیان کردووه‌ و به‌دوی نازه‌لدا کۆچیان کردووه‌. کۆچه‌ریش دوو به‌شن یه‌ک خێل و عه‌شیره‌ته‌کانن، دوو قه‌ره‌جه‌کانن. به‌پێی نه‌و ناوێشانه‌ که‌ فیرده‌وسی ده‌یدا مه‌به‌ستی قه‌ره‌چی بووه‌. نه‌وکاته‌ به‌ نێمه‌ی کوردیان کوتوووه‌ کورد. یا به‌نیو عه‌شیره‌ته‌کانمان نێویان لێ بردووین یا هه‌یندی وشه‌ی دیکه‌ وه‌کو کاردۆخ، کاردیا، میدیا و شتی دیکه‌ که‌ دیاره‌ زۆربه‌شمان کۆچه‌ر (کورد) بووین و ئیستاش نه‌و جۆره‌ نێویرد نه‌ له‌لای خۆمان هه‌رماوه‌

دهلین کابرا که لواخیه یا شکاکه یا بارزانیه... به گشتی نه گهر نهو خوق به نه تهوهی کاوه زانینه له وهوه هاتبی که لهم چیرۆکه دا باسی کراوه - که من پیم وایه هر له وهوه هاتوه - نه وهوم نابیی رۆلهی که یخوسرهو بین چونکه له یهک بنه چه که نین. من پیم وایه نهو رهگ و ره چه له دیتنه وه به په له کراوه و کاتی خوقی ویستویانه پی داگرن له سه ره نه وه که ئیمه جیاوازی بنه ره تیمان له که له عره بان هیه یاخوق له لایه کی دیکه وه ویستویانه بلین په یوهندی نه ته وه بیان له که له ئیرانیان هیه و نامانه وی جوی بینه وه - نه مهی داویان هه لومه رچی سیاسی دهورهی جمهوری کوردستان ده کرتیه وه.

چواره م: به پیتی هه لسه نگاندی نه مرۆیی له روانگی میتۆلۆژی ناسیه وه سه بارهت به چیرۆکی زوحاک و فره دیدون دوو بۆچوون هیه. یه که م: دهلین زوحاک عره به و داگیرکه ره و خه لک - پاش هه زار سال - راپه ریون و پاشای خویانیان هینا وه ته وه و کاوه ش ره مزی ئیرادهی خه لکه. نه م بۆچوونه زیاتر له لایه ن شو فینیه ئیرانیه کانه وه تام و خوی ده دریتی و شاکانی ئیران هه موو کاتیک خویان به نه ته وهی جه مشید داناوه و ناردرای خودا و نه وه شیان ته بلیغ کردوه که نه گهر خه لک رۆژیک راپه ری هه به پشتیوانی نه وان راده په ری و... دووه م: لیکدانه وه به پیتی نهو تایبه تیانه یه که فیره دهوسی بق سه رده می زوحاک و جه مشید قایل بووه و پاشان فره دیدونیش دی و هر نهو یاسای دهوری جه مشید داده مزرینیه ته وه. فیره دهوسی ده لی جه مشید وای دانا که هه رکه س جیگای خوقی بزانی و به پیتی جیگای کۆمه لایه تی به شی هه رکه س دیاری کرد. واته چینه یه تی دامه زراند و خوقی له سه ره وهی هه مووان بوو و خه لک پشتیان تی کرد و روویان کرده زوحاک که چاک و خراپی پی به خشی بوون و یاسای جه مشیدی تیک دا بوو. فره دیدون که دی ده لی هه رکه س به جینه وه جیگای پیشوو جوو تیر و سوپاهی تیکه لی یه ک نه بن. هه رکه س په ی کۆمه لایه تی خوقی بزانی. نه م وه ده بیته هوقی نه وه که هه رکه س ده وله مند بوو شایی کرد و جیژنی کرت به مهی و ساقی و ساز کاوه ش کوده تا چیه تی بق هینانه وهی نیزامی چینه یه تی کردوه. بی نه وهی به وهی له نیوان نه م دوو بۆچوونه دا بریاری خۆم ده بریم سه رنجتان بق نه وه راده کیشم. نه گهر وه بیربیرینه وه زوحاک عره ب بووه و عره بان له سه رده می ئیسلامدا دروشمی برایه تی و یه کسانیان هه لگرتبوو هه ره به و دروشمه ش ئیرانیان داگیرکرد و پاشان ده ستیان کرد به پاشایه تی کردن و زۆلم و زۆر نه وه دم زه ریغی و ناسکی و دیالکتیکی نه م چیرۆکه مان لی روون ده بیته وه.

له کۆتاییدا نه وه ش بلین میلله ت بوون و نه بوون، به رحه ق بوون و نه بوون، خه بات بق

نازادی و سهر به خویی هیچیان به وه وه نه به ستر او نه ته وه که له میژوو په کی نه فسانه پیدا چ
رووی دابی و چ رووی نه دابی و خو به کوری کتی بزانی یا نه زانی. نه ورزگرتنیش به وه وه
گری نه دراوه که کاوه کردییتی یا که سیک دیکه ته نانهت له میژوودا هه بووی یا نه بووی.
نیمه دهبی نه وفنده که دژی شو قینز می داکیر که ری فارس و تورک و عه ره ب راده وه ستین
خومان له شو قینز می کوردی بپاریزین که به داخه وه له م دواییانه دا زور له بیر و
بوچوونه کاندایه رنگ ده داته وه و هه ست پی ده کری.